

תחבולות ותכסיסים בחקירה

"כי בתחבולות, תעשה-לך מלחמה; ותשועה, ברוב יועץ" (משלי פרק כ"ד).

כבכל גיליון אנו מקצים פרק לנושא החקירתי. רבים מקוראי העיתון, נדרשים לעיתים תכופות לכלים אלו גם אם זה לא בהגדרת תפקידם. במקרים רבים מתפתים ה"חוקרים" לשימוש בתחבולות אשר לעיתים אינן במסגרת החוק. בכתבה שלפניכם אסקור את הנושא ואתייחס גם למגבלות החוק.

מאת: רונן ביהם*

נכתב על ידי רונן ביהם, מנכ"ל ובעלים של החברות- ביהם רונן חקירות יעוץ בטחוני ופוליגרף בע"מ וביהם רונן חברה לחקירות, הפועלות במשולב ומספקות שרותי קב"ט וניהול בטחון במיקור חוץ, שרותי חקירות פרטיות ושרותי פוליגרף. ניתן להפנות שאלות לכותב בדוא"ל: Ronen@911pi.co.il

תכסיסי החקירה הנם חומר חקירה שלא ניתן להעניק לו חסיון וייחשפו בהמשך, אם בחקירה המשטרית בהמשך להגשת התלונה (אם תוגש) והן בבית המשפט אם יתנהל משפט בעניין. כל הפעולות צריכות להתבצע בכפוף לחוק. במקרה של ספק בדבר חוקיות תכסיס או תחבולה - מומלץ לקבל יעוץ משפטי. תכסיסים ותחבולות בחקירה חשובים ביותר לביסוס התשתית הראייתית. ■

בעת ביצוע תכסיסים ותחבולות בחקירה יש לקחת בחשבון את הגורמים הבאים:

נדרש תכנון מוקדם - כולל למידה אודות רקע, אופי ומאפייניו האישיים של הנחקר.

יש לבנות סיפור כיסוי חוקי מעורר אמון ככל שניתן.

יש להקפיד על תיעוד רציף בהקלטה ואם אפשר גם בוידאו סמוי.

וללא פיסוי- סעיף זה רלוונטי במיוחד לתשאל עובדים החשודים בביצוע עבירה או הנחשדים כגניבה/מעילה. אין להיגרר להבטחות של "אם תודה - לא יפטרו אותך", אלא אם הנ"ל סוכם מראש עם מקבל ההחלטות הבכיר ביותר בארגון בו מועסק העובד, כנ"ל "אם תודה ותספר את כל האמת - נסגור את העניין בחברה ולא תוגש נגדך תלונה במשטרה" אלא אם הנ"ל סוכם מראש עם מקבל ההחלטות הבכיר ביותר.

יש לזכור כי באם יוחלט להגיש תלונה במשטרה בעקבות ממצאי התשאל - כאשר יש מספר מעורבים בעבירה יש צורך להגיש למשטרה את כל חומר החקירה ולא ניתן להגיש את התלונה באופן סלקטיבי רק כנגד חלק מהמעורבים בעבירה או להבטיח "חסיונות" לעובד שהודה.

יש להיזהר שלא לצלם אדם ברשות היחיד- כמו שנאמר "ביתו של אדם הוא מבצרו". בעולם המודרני נעשה שמוש רב בצידוד צילום וידאו סמוי המתעד סאונד וכן וידאו. אם מסיבה כלשהי התשאל מתבצע בתוך ביתו של הנחקר מותר לתעד בהקלטה סמויה את השיחה אך אסור לתעד בוידאו סמוי בתוך הבית.

בעת ביצוע חקירה תחת סיפור כיסוי- יש להיזהר שלא להתחזות לנציג של רשות ממלכתית, להיזהר שלא להתחזות לבעל מקצוע הטעון רישוי, יש להיזהר שלא לעשות לנחקר מניפולציה רגשית (הצעת עבודה למשל), ולהיזהר שלא לשדל את הנחקר לדבר עבירה.

וטען שהנחקר היה הגורם הדומיננטי בעבירה.

לפני שימוש בתכסיסים ותחבולות בחקירה יש לתת את הדעת למגבלות החוק:

חל איסור על ביצוע האונת סתר - כל חוקר מתחיל מכיר את התרחיש הידוע בסרטי הבלשים בו החוקר מכניס את שני השותפים לעבירה לחדר החקירות, מפעיל בלי ידיעתם מכשיר הקלטה ואז יוצא החוצה לאחר שקראו לו בפתאומיות - מתוך מחשבה שידברו ביניהם ויתאמו גרסאות והדבר יונצח בהקלטה.

למען הסר ספק - מותר ואף רצוי לתעד בהקלטה סמויה את התשאל ברציפות והדבר חוקי ולגיטימי כל עוד מבצע ההקלטה הנו צד בשיחה ונוכח בה לכל אורך הזמן בו מתבצעת ההקלטה או שקיבל מראש את הסכמת אחד מהצדדים בשיחה לבצע את ההקלטה.

לדוגמא: במקרה בו מתבצע מעקב סמוי אחר עובד של החברה אשר מגיע במהלך המעקב לבית קפה ומקיים פגישה עם אדם אחר - מותר לחוקרים לתעד את הפגישה בוידאו בלבד אך ללא סאונד, אם ניתן לשמוע באוזן (לא באמצעות מכשיר) את השיחה המתקיימת בין השניים - ניתן לבצע רישום של עיקרי הדברים שנאמרו בה אך אין להקליט אותה או לתעד אותה בהקלטה.

חל איסור על יזוף מסמכים וחתימות או מסמכים רשמיים.

יש להיזהר שלא להבטיח הבטחות כוזבות

בעת ביצוע תשאל או חקירה יש במקרים רבים צורך בשימוש בתחבולות ותכסיסים. כאשר מדובר בחקירה גלויה- לעתים קרובות מגיעה החקירה למבוי סתום עקב העובדה שהנחקר בוחר שלא לשאת פעולה עם המתשאל, כלומר לשתוק או לשקר. כאשר מדובר על חקירה סמויה - בכדי לקבל את המידע הרצוי מהיעד יש לבנות תכנית מדוקדקת שתכלול סיפור כיסוי חוקי ומהימן שבמסגרתו ניתן יהיה לאסוף את המידע באופן סמוי וזאת מבלי שהמתשאל ירגיש שמתבצע תהליך איסופי. בחקירה סמויה משולבים לעתים גם מעקבים סמויים לצורך התחקות אחר תנועותיו של האובייקט ושגרת יומו.

בחקירה ניתן למנות שלוש קבוצות עיקריות של תכסיסים: אנושיים, טכניים ומניפולטיביים; **אנושיים-** הפעלת מדובב, הפעלת סוכן, הפעלת לחץ דרך שותף לעבירה. **טכניים -** הקלטות, מעקבים, צילומים סמויים, הצבת מלכודות באמצעות שטרות כסף מסומנים או סימון סחורה שיש חשש שתיגנב באמצעות אבקה זוהרת וכדומה. **מניפולטיביים-** באמצעותם ניתן להציג בפני נשוא החקירה מציג שווא כגון הצגת מצבו של הנחקר כקשה מבחינה משפטית, הצגת תמונת מצב לפיה שותפו של הנחקר כביכול הודה כבר וקשר את הנחקר לעבירה, חקירה תחת סיפור כיסוי הולם. בחקירות המבוצעות על ידי גורמי חקירה ממלכתיים, לאחר קבלת צו בית משפט, לעתים מתבצעים בידי מסמכים או הצגת עדות שבה כביכול שותפו של הנחקר לעבירה הודה

בגיליון הבא של מצודה

מערך האבטחה - הערכת מצב מחודשת

בלדרות מאובטחת בישראל

יחידת 'לוטר אילת' בעין הסערה

סקירת מערך האבטחה במזרח ירושלים

אבטחת מוסדות חינוך לקראת פתיחת שנת הלימודים

מערכות HD- SDI - מצלמות דיגטליות על קוים אנלוגיים

סקירת תערוכת הביטחון

חדשות
וחידושים
בענף

תחקירים
בטחוניים

חדשות
השמירה
והאבטחה

טכנולוגיות
באבטחה

ההיבט
המשפטי